

MUHASEBE BÜROLARINDA 'BİLGİSAYARLI MUHASEBE PAKET PROGRAMI' KULLANIMINA YÖNELİK DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ ANALİZİ

Prof.Dr. Yusuf SÜRMEN*

Yrd.Doç.Dr. Abdülkerim DAŞTAN**

ÖZET

Gerek bireysel ve toplumsal yaşamda gerekse işletme faaliyetlerinde sayısız etkiler meydana getiren teknolojik gelişmeler, muhasebe bilgi sistemi ve uygulamalarını da kavram, kapsam ve işleyiş gibi her açıdan etkilemektedir. Kuşkusuz bu etkilenmeden muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerini yürüttükleri ekonomik birimler olan 'muhasebe büroları' da kayıt, raporlama ve analiz; planlama, danışmanlık ve denetim gibi muhasebe bilgi sistemi ve mesleği ile ilgili tüm fonksiyonlar açısından nasibini almaktadır. Muhasebe, teknolojik gelişim, paket program ve muhasebe büroları çerçevesinde ele alınan bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının, muhasebe paket programı kullanım düzeyleri, programlar aracılığıyla gerçekleştirdikleri işlemler, programlara yönelik memnuniyet düzeyleri ve karşılaştıkları sorunlar gibi durumların ortaya konmasını amaçlayan ankete dayalı bir araştırmadır. Araştırma Doğu Karadeniz Bölgesindeki Trabzon, Ordu, Rize, Giresun, Gümüşhane ve Artvin illerinde faaliyette bulunan 188 muhasebe meslek mensubu üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar özetle, a) meslek mensuplarınca başta Eta, Orka, Mikro, Link ve Datasoft olmak üzere toplam 13 farklı muhasebe paket programı kullanıldığı, b) meslek mensuplarının üçte birinin eğitimleri aşamalarında "Bilgisayarlı Muhasebe" dersi aldıkları; derste görülen paket program türünün ilk ikisini Eta ve Orka oluşturduğu, ayrıca derste görülen programla kullanılan program arasında yüksek oranda paralellik olduğu, c) programlarda en çok "muhasebe", "işletme", "bordro", "demirbaş" ve "stok" modüllerinin kullanıldığı, d) kullanılan programlarda, kullanım, servis ve güvenliğe ilişkin düşük düzeyde de olsa, kullanım yönünden eğitim yetersizliği, serviste eleman eksikliği ile güvenliğe ilişkin virüs ve veri kaybı açısından, sorunlarla karşılaşıldığı, e) muhasebe bürolarında ortalama üç kişinin istihdam edildiği, bunun birinin üniversite mezunu olduğu, üniversite mezunlarının çalışmaya başladıkları ilk dönemde bilgisayar kullanımı bilgi düzeylerinin muhasebe paket programı kullanımı bilgi düzeyine nazaran daha iyi olduğu, f) paket programlar aracılığıyla üretilen muhasebe bilgilerinin işletme sahip ve yöneticilerinin ihtiyaçlarını karşıladığı, ancak kararlarını etkilemediği şeklindedir.

Anahtar kelimeler: Muhasebe, teknolojik gelişim, paket program ve muhasebe büroları

An Analysis of the Accounting Software Package's Usage in the Accounting Offices in the Eastern Black Sea Region

Abstract

The developments in information technologies, which have had numerous impacts on both individual and social life and businesses, have also had an important impact on accounting information systems and accounting applications in terms of every aspect such as concept, scope and operation. Accounting offices in which members of the accounting profession perform their job are also affected from these developments, in terms of every aspect such as recording, reporting, analyzing and planning, consultancy, auditing. This is a questionnaire based study that is considered in the scope of accounting, technological development, accounting software packages, and accounting offices. The aim of the study is to determine the usage level of the software packages among accounting professionals, procedures they perform by using these packages, satisfaction level of the software packages, and the problems the professionals face with. The research surveyed Trabzon, Ordu, Rize, Giresun, Gümüşhane and Artvin in the Eastern Black Sea Region and contained 188 members of accounting profession. Based upon the findings, among the main results are: a) members of the profession use 13 different software packages mostly Eta, Orka, Mikro, Link and Datasoft, b) one-third of the profession members attended "Accounting via Computer" lesson, they learned mostly Eta, Orka software during the period. It is stated that there is a strong parallelism between software package they learnt and use, c) mostly used modules are "accounting", "business", "payroll", "fixtures", "stock" in the software packages, d) they faced with some problems such as lack of education in terms of usage, lack of qualified personnel in terms of service, virus and losing information in terms of data security, e) three people are employed in the offices approximately, at least one of them is graduated from university, and their knowledge on computer is better than knowledge on software usage in the early stage they start working, f) it is also stated that information produced by using the software package can meet the requirements of the business owners and managers but it does not effect their decisions.

Key words: Accounting, technological development, software package and accounting offices.

* Karadeniz Teknik Üniversitesi – İşletme Bölümü- yusufsurmen@ktu.edu.tr

** Karadeniz Teknik Üniversitesi – İşletme Bölümü- akdastan@ktu.edu.tr, akdastan25@yahoo.com

GİRİŞ

Bilgi çağı” ve “bilgi toplumu” gibi ifadelerle çağa ve toplumsal gelişim safhasına ismini veren “bilgi”, tarihi süreçte her daim var olan önemini, geline nokta stratejik rekabet aracı haline dönüştürmüştür. “Bilgi güçtür” yaklaşımını benimseyen tüm birimler, bilgiden ekonomik değer yaratmak için öncelikle bilgiyi yönetme çabası içerisine girmişlerdir. Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde bilginin üretilmesi, depolanması ve iletilmesi gibi aşamalarda bilginin yönetimini kolayca gerçekleştiren ve ondan ekonomik değer yaratan birey, işletme ve toplumlar önemli refah artışları sağlamaktadır.

Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler işletme faaliyetleri sonucu ortaya çıkan mali nitelikli işlemlerin tamamının veya bir kısmının elektronik ticaret ve elektronik veri değişimi gibi değişik biçimde elektronik ortamda cereyan etmesini sağlamıştır. Bu ise işletmelerin dili olarak nitelenen muhasebe bilgi sisteminde mali nitelikli olay ve işlemlerin geleneksel kağıda dayalı faaliyet ortamının elektronik ortama taşınmasına yol açmış, dolayısıyla kayıtlama, sınıflama, raporlama ve analiz gibi tüm süreçlerde çeşitli değişimlere neden olmuştur. Sözkonusu değişim aynı zamanda defterlerin tutulması, mali tabloların ve vergi beyannamelerinin hazırlanması ile denetim faaliyetleri gibi muhasebe uygulamalarını, dolayısıyla muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerini etkilemiştir.

Gerek donanım gerekse yazılım açısından hızlı bir değişim ve gelişim yaşayan bilgisayar teknolojisi bilgi teknolojilerinin bir parçasını teşkil etmektedir. Geline nokta işletmelerin hemen hemen tamamında bilgisayar ve bilgisayara da-

yalı teknolojiler kullanılmakta; muhasebe işlemleri bilgisayarlar aracılığı ile yerine getirilmektedir. Bu ise bilgisayar sayesinde muhasebenin kayıt, raporlama ve analiz fonksiyonlarının en kısa sürede gerçekleştirilebilmesine olanak sunmakta ve işletmeler için zaman ve eleman tasarrufu sağlamaktadır. Öteyandan özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin muhasebe faaliyetleri muhasebe büroları tarafından yerine getirilmektedir. Muhasebe büroları, 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu çerçevesinde yetki almış muhasebe meslek mensupları tarafından oluşturulan serbest meslek faaliyetinin yürütüldüğü ekonomik birimlerdir.

Yukarıda ortaya konan esaslar çerçevesinde ele alınan bu çalışma; Doğu Karadeniz Bölgesinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe faaliyetlerini yürütürken hangi muhasebe paket programından yararlandıkları; kullanılan muhasebe paket programında hangi işlemlerin gerçekleştirilebildiği, meslek mensuplarının programlara yönelik memnuniyet düzeyleri ve bu bağlamda üniversitelerde okutulan “Bilgisayarlı Muhasebe” dersinin formatının belirlenmesine yardımcı olunabilmesi amaçlarıyla ele alınmıştır. Sözkonusu amaca ulaşmak için çalışmada ilk önce muhasebe mesleği ve meslek mensupları, muhasebe paket programı ve önemi ile bu alanda yapılmakta olan çalışmalara teorik bağlamda yer verilmiş; ardından Doğu Karadeniz Bölgesinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları bürolarına yönelik ankete dayalı araştırma ele alınmıştır.

1. Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensupları

Muhasebe mesleği, muhasebenin¹ tanımında

1 Muhasebe; işletmelerarası karşılıklı ilişkiler ve işletmeiçi olaylar sebebi ile işletmenin varlıklarında ve kaynaklarında değişme meydana getiren tamamen veya kısmen mali nitelikteki işlemlere ait bilgileri kaydeden, sınıflandıran ve anlamlı bir biçimde özetleyerek, varılan sonuçları yorumlayan ve böylece işletme ilgililerine, amaçlarına uygun yararlı bilgileri sağlayan bilimdir.

yer alan faaliyetlerin yerine getirilmesi suretiyle muhasebe ilminin uygulanması ve hem işletme yönetimine hem de diğer çıkar gruplarına karar verme aşamasında gerekli bilgilerin sağlanması yoluyla bu alanda faaliyette bulunulmasını ifade eder.

Muhasebe mesleğini icra edecek kişiler bu anlamda profesyonel olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarıdır. Profesyonel muhasebeci; “yasal olarak muhasebe mesleğini düzenleme yetkisi verilmiş ülke kuruluşları, denetim veya muhasebe meslek örgütleri tarafından üye olarak kabul edilmesi için gerekli koşulları karşılayan kişidir”(PEKDEMİR, 2000, s.43).

Türkiye’de muhasebe mesleğinin genel çerçevesi, 3568 sayılı “Serbest Muhasebecilik, Ser-

best Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” ile belirlenmiştir. İlgili Kanunla, muhasebecilik mesleği geçmişe kıyasla tam anlamıyla profesyonel bir nitelik kazanmış ve başlığından da anlaşılacağı üzere meslek mensupları; Serbest Muhasebeci(SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir(SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir(YMM) olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Kanunda yer alan meslek mensuplarının faaliyet alanlarını aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

Serbest muhasebeci, gerçek ve tüzel kişilere ait muhasebe defterlerini tutan, mali tabloları ve vergi beyannamelerini düzenleyen kişidir. Serbest muhasebeci mali müşavir, serbest muhasebecilik faaliyetinin konusunu teşkil eden işlerin yapılması yanında, işletmelerin muhasebe sistemlerini kuran ve geliştiren, işletmecilik, mu-

Tablo 1: Türkiye’de Muhasebe Meslek Mensuplarının Genel Durumu

	Özellikler	SM		SMMM		YMM	
		Adet	%	Adet	%	Adet	%
Çalışma Durumu	Büro Açarak Çalışanlar	14 801	49,8	16 151	52,2	1 882	54,2
	Bağımlı + Faal Olmayan	14 921	50,2	14 806	47,8	1 592	45,8
	Toplam	29 722	100	30 957	100	3 474	100
Cinsiyet Durumu	Erkek	25 063	84,3	25 437	82,2	3 285	94,6
	Kadın	4 659	15,7	5 520	17,8	189	5,4
	Toplam	29 722	100	30 957	100	3 474	100
Mezuniyet Durumu	İlkokul	860	2,9				
	Ortaokul	1 656	5,6				
	Lise ve Dengi	13 177	44,3				
	Önlisans	5 536	18,6				
	Lisans	8 343	28,1	29 690	95,9	2 725	78,4
	Lisansüstü	150	0,5	1 267	4,1	749	21,6
	Toplam	29 722	100	30 957	100	3 474	100

Kaynak : <http://www.turmob.org.tr> adresinden yararlanılarak hazırlanmıştır(12.02.2007).

hasebe, finans ve mali mevzuatla ilgili uygulamaları düzenleyen ve bu konularda danışmanlık yapan kişidir. Yeminli mali müşavir ise muhasebe, işletme, finans ve mali mevzuat konularında müşavirlik hizmeti vermenin yanı sıra, mükelleflerin vergi tarhına esas teşkil eden mali tablolarını ve beyannamelerini ilgili mevzuat, mevcut muhasebe ilkeleri ve denetim standartları çerçevesinde tasdik etme görev ve yetkisine sahip kişidir. Türkiye'deki muhasebe meslek mensuplarının, son veriler ışığında, genel durumları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1'de görüleceği üzere Türkiye'de 64 153 muhasebe meslek mensubu bulunmakta; bu rakamın 32 834'ü büro açmak suretiyle mesleki faaliyetlerini sürdürmektedir. Tablo 1'de dikkat çeken hususlardan biri eğitimle ilgili olarak, SM'lerin % 71,4'ünün önlisans ve altı seviyede bir dereceye sahip olmalarıdır. Bu durumun büyük ölçüde geçmişte sınavsız belge alımlarından kaynaklandığı belirtilebilir. Zamanla önlisans ve lisans lehine düşüşün yaşanması beklenebilir. Ancak lisans ve lisansüstü mezunlarının SMMM olabilme imkanları varken SM olmayı tercih etmeleri (% 29), üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur. Bu durumun, sözkonusu insanların SMMM'lik sınavlarını başaramamaları veya sınav zahmetine katlanmak istememelerinden kaynaklandığı belirtilebilir. Eğer birinci unsur geçerliyse lisans mezunu SM'lerin kısmi başarısızlıklarından sözedilebilir. Bu ve benzeri gerekçelerle zaman zaman SM mesleğine yönelik, unvanın tamamen kaldırılması da dahil bazı düzenlemelerin yapılması dile getirilmektedir. SMMM ve YMM'lerin eğitim düzeyleri açısından ise dünya standartlarında -lisans seviyesi - olduğu Tablo 1'de görülen diğer bir durumdur.

2. Muhasebe Paket Programı ve Önemi

Muhasebe paket programı, bir işletmenin belge ve bilgilerinin önceden hazırlanmış tekdüzen

hesap planı aracılığı ile muhasebe ilkelerine göre muhasebe fişlerine kaydedilmesi, ay sonları itibarıyla mizanların ve dönemsonunda gelir tablosu, bilanço ve öteki mali tabloların çıkartılmasına yardımcı olan programlardır(BEKÇİ-TİTİZ-ÖMÜRBEK, 2006, s.167).

İşletmelerde bilgisayarlı sistemlerin ilk uygulama alanının muhasebe bilgi sisteminde, dolayısıyla muhasebe işlemlerinde olduğu belirtilmektedir. Tarihi süreçte, 1950'li yıllarda bazı muhasebe sorunlarının çözümünde kullanılmış olmakla birlikte, bilgisayarların aktif bir biçimde bir işletme yönetim aracı olarak kullanılmasının 1960'lı yıllara rastladığı, dolayısıyla yönetim bilgi sisteminin en önemli alt sistemlerinden biri olan muhasebe bilgi sisteminin kurulmasının ve işleyişinde bilgisayara görev verilmesinin de yine bu yıllara rastladığı ifade edilmektedir (GÖKTAN, 1983, s.297; HYVONEN, 2003, s.155). Muhasebe işlemlerinin bilgisayar aracılığıyla yapılması, uygun bilgisayar sistemi ve muhasebe paket programı kullanımını da beraberinde getirmiştir. Bilgisayarların muhasebe alanında kazandığı önemin nedeninin, diğer alanlarda olduğu gibi bilgisayarların yeteneklerinden kaynaklandığı şeklinde dile getirilmektedir(ÖNAL-ERASLAN-KENDİRLİ, 1999, s.95)

Muhasebe faaliyetlerinin bilgisayar ortamında izlenmesine öncülük eden programları "genel muhasebe programları" oluşturmuştur. Bu programlarda, işletme olaylarını temsil eden ve başka ortamlarda hazırlanmış fatura ve benzeri belgelerin ve bu belgelerde yer alan bilgilerin "muhasebe fişleri"ne dönüştürülerek işlenmesi gerçekleştirilmektedir. Kullanımına daha çok muhasebe hizmeti veren muhasebe bürolarında rastlanan bu tip programların temel ürünü devlet birimlerine verilecek beyan ve bildirimlerin daha hızlı bir şekilde hazırlanmasını sağlamaktadır (PEKDEMİR-ÖNAL, 1999, s.8). Başlangıçta 1 sıra nr'lı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel

Tebliğinde yayınlanan tekdüzen hesap planının ana ve oluşturulacak yardımcı hesapları yardımı ile kullanımlarını sağlayan ve fazla karmaşık olmayan sözkonusu muhasebe paket programları, günümüzde muhasebe modülleri dışında finansman, bütçeleme, üretim, maliyet muhasebesi vb. modülleri de kapsayan daha karmaşık bir yapıya kavuşmuştur.

Bilgisayar ve diğer teknolojik araçların muhasebe alanında kullanılmaya başlanması ile muhasebe bilgi sistemi, mesleği ve faaliyetlerinde önemli etkiler meydana gelmiştir. Sözkonusu etkiler aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Veri ve bilgilerin muhasebe fişlerine aktarılır aktarılmaz, günlük defter, büyük defter ve cari hesaplara eş zamanlı aktarılması, istenildiği an mali tabloların ve diğer raporların düzenlenmesini olanaklı kılmıştır.
- Verilerin kaydedilmesi, sınıflandırılması, raporlanması gibi işlevlerde iş yükünün azalması, muhasebenin işletme içindeki rolünü yönetim sistemleri dizaynetmek, elde edilen bilgiyi analiz etmek, yorumlamak ve kullanmak şeklinde değiştirmiştir (MUGAN-AKMAN, 2000, s.121).
- Raporların daha hızlı ve etkili hazırlanması yanında özellikle elle yapılması düşünülmeyecek derecede spesifik ve detaylı raporlama olanaklı kılınmıştır(USLU, 1983, s.319).
- Verilerin daha kolay ve çok daha kısa sürede işlenmesi nedeniyle muhasebe işlem süreçlerinin kısılması, personelden ve zamandan tasarruf sağlamıştır(DURMUŞ-ARAT, 2004, s.151). Aynı zamanda e-beyanname ve e-bildirge gibi uygulamalar, meslek mensuplarına para ve zaman tasarrufu sağlamanın yanında, taraflar açısından da bilgilerde doğruluk ve etkinlik sağlamıştır.

Çalışmanın bu kısmında Maliye Bakanlığı'nca hazırlanarak tarafların görüş ve önerilerini almak için Bakanlık web sayfası aracılığıyla sunu-

lan; "1 sıra nr'lu Bilgisayarlı Muhasebe Programları Standartları Genel Tebliğ Taslağı" üzerinde kısa da olsa durmak yararlı olacaktır. Bilindiği üzere, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun (VUK) 175. maddesi ile Maliye Bakanlığı; muhasebe standartları, tekdüzen hesap planı ve mali tabloların çıkarılmasına ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bunları mükellef, şirket ve işletme türleri itibariyle uygulamaya, muhasebe kayıtlarını bilgisayar programları aracılığıyla izleyen mükellefler ile bu bilgisayar programlarını üreten gerçek ve tüzel kişilerce uyulması gereken kuralları ve bilgisayar programlarının içermesi gereken asgari hususlar ile standartları ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkili kılınmıştır.

Yukarıda belirtilen yetkilere dayanılarak;

- Muhasebe kayıtlarını onaylı muhasebe bilgisayar programları aracılığıyla izlemesi gereken mükellefler ile kendi geliştirdikleri muhasebe bilgisayar programları aracılığıyla izleyen mükelleflerin uyması gereken kurallar ve sorumluluklara,
- Muhasebe bilgisayar programlarını üreten gerçek ve tüzel kişilerce uyulması gereken kurallar ve sorumluluklara,
- Muhasebe bilgisayar programlarının içermesi gereken asgari hususlar ve standartların belirlenmesine yönelik usul ve esaslara ilişkin olarak yukarıda belirtilen taslak tebliğ yayınlanmıştır.

Taslak Tebliğ'de, bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerin, muhasebelerini, Maliye Bakanlığı'nca onaylanmış bilgisayar programları aracılığı ile izlemeleri zorunlu hale getirilmektedir. Tebliğ taslağında mükellef grupları itibari ile yapılması gerekenler şu şekilde ortaya konmuştur.

- Muhasebe kayıtlarını piyasadan satın aldıkları bilgisayar programları aracılığıyla izleyen mükellefler; kullandıkları muhasebe bilgisa-

yar programlarının bu Tebliğle belirlenen asgari hususlar ve standartlara sahip hale getirecek güncelleme programlarına sahip olmaları zorunludur.

- Muhasebe kayıtlarını kendi geliştirdikleri muhasebe programı aracılığı ile izleyen mükellefler kullandıkları bilgisayar programlarını, tebliğ taslağında belirlenen standartlara uygun hale getirmek ve tebliğ taslağında öngörüldüğü şekilde Maliye Bakanlığı'na başvurarak, programlarının belirlenen standartlara uygunluğunun onayını almaları gerekmektedir.

Piyasada çok sayıda denetlenemeyen, altyapısı olmayan, asgari şartları taşımayan programların varlığının tebliğe ihtiyaç doğurduğunu; bu anlamda düzenlemeye gidilmesinin gerekliliği vurgulanmakla birlikte; taslak çerçevesinde bazı sıkıntıların varlığı, düzenlemede bir kısım eksikliklerin bulunduğu ve bazı hususların gerçekleştirilemeyeceği vurgulanarak eleştirilmektedir(www.orka.com.tr-20.12.2006). Söz konusu eleştirilere yönelik taslak metin ile ilgili herhangi bir ilerlemenin gerçekleştirilmediği ve genel anlamda çalışmanın askıya alındığı belirtilebilir. Bu durum Maliye Bakanlığı'na ait www.gelirler.gov.tr adlı internet sayfasında kamuoyu bilgisine "... ileri bir tarihte değerlendirilmek üzere internet sitemizden kaldırılmış bulunmaktadır." ifadesiyle sunulmuştur.

Türkiye'de muhasebe bürolarında kullanılan muhasebe paket programları ile ilgili yapılan araştırmada; Akınsoft, Datasoft, Eta, Likompresto, Link, Logo, Luca, Mikro, Netsis, Odak, Om, Orka, Softdizayn, Türksa ve Vega gibi programların kullanıldığı tespit edilmiştir.²

3. Muhasebe Bürolarında Bilgisayarlı Muhasebe Paket Programı Kullanımına Yönelik Doğu Karadeniz Bölgesi Araştırması

30. Araştırmanın Amacı

Araştırma, Doğu Karadeniz Bölgesinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe faaliyetlerini yürütürken hangi muhasebe paket programından yararlandıkları; kullanılan muhasebe paket programında hangi işlemlerin gerçekleştirilebildiği, meslek mensuplarının programlara yönelik memnuniyet düzeyleri ve bu bağlamda üniversitelerde "Bilgisayarlı Muhasebe", "Bilgisayar Ortamında Muhasebe" ve "Muhasebe Paket Programı" gibi adlarla okutulan derslerin formatının belirlenmesine yardımcı olabileceği amaçlarıyla ele alınmıştır.

31. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırmada yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmak için anket çalışması yapılmıştır. Ankette Doğu Karadeniz Bölgesinde(Trabzon, Ordu, Rize, Giresun, Gümüşhane³ ve Artvin.) faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları (Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir'ler) hedef kitle seçilmiştir. Söz konusu Bölgede faaliyette bulunan meslek mensuplarından, 188'i üzerinde anket çalışması uygulanabilmektedir. Bölgede bulunan faal meslek mensuplarının sayısal görünümü merkez ve ilçeler dahil toplam; Trabzon 161(SM), 117(SMMM); Ordu 99, 67; Rize 55, 29; Giresun 67, 31; Gümüşhane 21, 5 ve Artvin 24, 14 şeklindedir(www.turmob.org.tr).

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu düzenlenmiştir. Araştırmaya esas teşkil eden anket formu 7 adımda oluşturulmaya ve incelenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede *birinci*

2 Burada belirtilen isimler dışında muhasebe paket programı olabilir. İnternet ve diğer kaynaklardan araştırma sonucu ulaşılmış sözkonusu isimler alfabetik sırayla verilmiştir.

3 Üye sayısı 25'in altında olduğu için meslek odası olmayan, bu nedenle Gümüşhane Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı, Bayburt ilinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları da Gümüşhane ili kapsamında ele alınmıştır.

*adım*da meslek mensuplarının kişisel bilgileri (unvan, yaş, deneyim, eğitim ve cinsiyet), *ikinci adım*da eğitimin herhangi bir aşamasında “Bilgisayarlı Muhasebe” dersi alınıp alınmadığı ile görülen program, *üçüncü adım*da kullanılan muhasebe paket programı, programın seçilme nedeni ve tercih biçimi, programda kullanılan modüller, programa yönelik memnuniyet düzeyi ile program aracılığıyla gerçekleştirilen işlemler; *dördüncü adım*da kullanılan programla ilgili servis, kullanım ve güvenliğe dayalı sorunlar; *beşinci adım*da Maliye Bakanlığı’na oluşturulan taslak tebliğ hakkında bilgi sahipliği ve

kullanılan programın taslak tebliğe uyumu; *altıncı adım*da meslek mensuplarının yanlarında çalışan toplam ve üniversite mezunu eleman sayısı ile üniversite mezunu elemanların işe girdikleri dönemde bilgisayar ve muhasebe paket programı kullanımına yönelik bilgi düzeyleri ve *yedinci adım*da muhasebe paket programı ve muhasebe bilgi sistemi bağlamında bazı durumlara ilişkin meslek mensuplarının yaklaşımları ele alınmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde, cevaplara yönelik frekans tabloları oluşturulmuş ve genel eğilim tespit edilmeye çalışılmıştır.

32. Araştırma Sonuçları ve Sonuçların Değerlemesi

Tablo 2: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Genel Özellikleri

İl	Trabzon		Ordu		Rize		Giresun		Gümüşhane		Artvin		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Unvan														
SM	35	56	18	44	21	52	7	39	12	63	5	71	98	52
SMMM	28	44	23	56	19	48	11	61	7	37	2	29	90	48
<i>Toplam</i>	<i>63</i>	<i>100</i>	<i>41</i>	<i>100</i>	<i>40</i>	<i>100</i>	<i>18</i>	<i>100</i>	<i>19</i>	<i>100</i>	<i>7</i>	<i>100</i>	<i>188</i>	<i>100</i>
Cinsiyet														
Bay	56	89	40	98	32	80	16	89	19	100	4	57	167	89
Bayan	7	11	1	2	8	20	2	11			3	43	21	11
<i>Toplam</i>	<i>63</i>	<i>100</i>	<i>41</i>	<i>100</i>	<i>40</i>	<i>100</i>	<i>18</i>	<i>100</i>	<i>19</i>	<i>100</i>	<i>7</i>	<i>100</i>	<i>188</i>	<i>100</i>
Yaş														
21 - 30	10	16	1	2	8	20	1	6					20	11
31 - 40	18	29	8	20	16	40	4	22	6	32	3	43	55	29
41 - 50	24	38	14	34	11	28	5	28	7	36	4	57	65	35
51 ve üzeri	11	17	18	44	5	12	8	44	6	32			48	25
<i>Toplam</i>	<i>63</i>	<i>100</i>	<i>41</i>	<i>100</i>	<i>40</i>	<i>100</i>	<i>18</i>	<i>100</i>	<i>19</i>	<i>100</i>	<i>7</i>	<i>100</i>	<i>188</i>	<i>100</i>
Deneyim														
1 - 5	8	12	1	2	6	15			1	5			16	9
6 - 10	13	21	4	10	7	18	2	11	1	5	2	29	29	15

11 - 15	10	16	1	2	8	20	3	17	3	16	2	29	27	14
16 - 20	12	19	10	24	11	27	4	22	4	21	2	29	43	23
21 - 25	10	16	10	24	4	10	4	22	4	21			32	17
26 ve üzeri	10	16	15	38	4	10	5	28	6	32	1	13	41	22
<i>Toplam</i>	<i>63</i>	<i>100</i>	<i>41</i>	<i>100</i>	<i>40</i>	<i>100</i>	<i>18</i>	<i>100</i>	<i>19</i>	<i>100</i>	<i>7</i>	<i>100</i>	<i>188</i>	<i>100</i>
Eğitim														
İlkokul	1	2											1	1
Lise	15	23	1	2	2	5	1	6	8	42	2	29	29	15
MYO	3	5	7	18	8	20	1	6		0	1	14	20	11
Üniversite	44	70	33	80	29	72	15	82	11	58	4	57	136	72
Lisansüstü					1	3	1	6					2	1
<i>Toplam</i>	<i>63</i>	<i>100</i>	<i>41</i>	<i>100</i>	<i>40</i>	<i>100</i>	<i>18</i>	<i>100</i>	<i>19</i>	<i>100</i>	<i>7</i>	<i>100</i>	<i>188</i>	<i>100</i>

Tablo 2'den görüleceği üzere, ankete katılanların % 52'si SM, % 48'ise SMMM'dir. Ankete katılımın en fazla olduğu il Trabzon'dur. Cinsiyet açısından bakıldığında bay meslek mensuplarının ağırlığı (% 89) görülmekte ve Tablo 1'de yer alan TÜRMOB verileri ile paralellik arz etmektedir. Meslek mensuplarının % 61'i 40 yaş üzerinde olup % 62'si 16 yıl ve üzeri deneyime

sahiptir. Ankete katılan meslek mensuplarının % 72'si lisans ve lisansüstü mezundur. Öteyandan 49 lisans ve 1 lisansüstü mezunu SMMM'lik unvanı ile çalışmak yerine, SM'lik unvanı ile faaliyette bulunmaktadır. Bu duruma ilişkin eleştirel yaklaşıma Tablo 1'e ait açıklamada yer verilmiştir.

Tablo 3: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Aşamasında Bilgisayarlı Muhasebe Dersi Eğitimi Almaları ve Eğitimde Gördükleri Paket Program Türüne İlişkin Durumları

İl	Trabzon		Ordu		Rize		Giresun		Gümüşhane		Artvin		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Durum														
Evet	14	22	19	46	14	35	5	28	3	16	2	29	57	30
Hayır	49	78	22	54	26	65	13	72	16	84	5	71	131	70
Toplam	63	100	41	100	40	100	18	100	19	100	7	100	188	100
Paket Program														
Eta	13	93	5	26	7	51	1	20	3	100	2	100	31	53
Orka	1	7	5	26			1	20					7	12
Link			3	16			2	40					5	9
Logo			2	11	3	21							5	9
Mikro			1	5	3	21							4	7
Odak			2	11									2	4
Türksa					1	7							1	2
Netsis			1	5									1	2
Datasoft							1	20					1	2
Toplam	14	100	19	100	14	100	5	100	3	100	2	100	57	100

Tablo 3'ten görüleceği üzere, ankete katılan meslek mensuplarının % 30'u(57 kişi) eğitimlerinin herhangi bir aşamasında "Bilgisayarlı Muhasebe" ve benzeri isimle bir ders almıştır. Ders alan meslek mensuplarının gördükleri paket program türü olarak ilk iki sırayı Eta (% 53) ile Orka (% 12) almaktadır.

Tablo 4: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Kullandıkları Muhasebe Paket Program Türü

Program	Trabzon		Ordu		Rize		Giresun		Gümüşhane		Artvin		Toplam	
	SM	SMMM	SM	SMMM	SM	SMMM	SM	SMMM	SM	SMMM	SM	SMMM	Frekans	%
Eta	21	19	5	3	4	6	1	4	10	6	5	2	86	46
Orka	4	5	5	9	3	2	1	1					30	16
Mikro				1	10	10							21	11
Link	4	2	3	2			3	2					16	9
Datasoft	2				1		1	4		1			9	5
Logo			3	1	3								7	3.5
Luca	1	1		3									5	2.5
Odak			1	2					1				4	2
Om	2						1						3	1.5
Netsis			1	1					1				3	1.5
Mega	1	1											2	1
Türksa						1							1	0.5
Likompresto				1									1	0.5
Toplam													188	100

Tablo 4'ten görüleceği üzere, ankete katılan meslek mensupları 13 farklı muhasebe paket programı kullanmaktadır. Kullanılan paket programların ilk beş sırasını Eta (% 46), Orka (% 16), Mikro (% 11), Link (% 9) ve Datasoft (% 5) oluşturmaktadır. Unvan ve kullanılan muhasebe paket programı bağlamında ise Eta % 47 (SM), % 44 (SMMM); Orka % 13, % 19; Mikro % 10 % 12; Link % 10, % 7 ve Datasoft % 4, % 6 olarak ortaya çıkmaktadır. Öteyandan cinsiyet, yaş ve mesleki deneyim durumları ile kullanılan muhasebe paket programı karşılaştırmasında ise su sonuçlar elde edilmiştir. Cinsiyet açısından oransal bazda paket program kullanımında farklılık görülmemekle birlikte kullanım

düzeyi yüksek ilk beş program açısından sırasıyla, Eta % 88 (Bay), % 12 (Bayan); Orka % 83, % 17; Mikro % 90, % 10; Link % 94, % 6 ve Datasoft % 89, % 11 şeklindedir. Yaş durumu açısından paket program kullanımı, Eta % 40 (40 yaş altı), % 60 (40 yaş üzeri); Orka % 37, % 63; Mikro % 48, % 52; Link % 31, % 69 ve Datasoft % 56, % 44 olarak gerçekleşmiştir. Mesleki deneyim açısından ise Eta % 44 (15 yıl ve altı), % 56 (16 yıl ve üzeri); Orka % 30, % 70; Mikro % 43, % 57; Link % 12, % 88 ve Datasoft % 44, % 56 şeklindedir. Dikkat çekici husus olarak diğer dört programa nazaran Link programı kullanıcılarının daha yüksek yaş ve mesleki deneyime sahip oldukları belirtilebilir.

Tablo 5: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitimleri Aşamasında Gördükleri Muhasebe Programı ile Kullandıkları Muhasebe Paket Program İlişkisi

PROGRAM	TOP.	KULLANILAN MUHASEBE PROGRAMI											TOP.
		ETA	ORKA	MİKRO	LİNK	DATASOFT	LOGO	LUCA	ODAK	NETSİS	TÜRKSA		
EĞİTİMİ ALINAN MUHASEBE PROGRAMI	ETA	31	28	1	1				1				31
	ORKA	7		7									7
	MİKRO	4			4								4
	LİNK	5				5							5
	DATASOFT	1					1						1
	LOGO	5	1		1			3					5
	ODAK	2								2			2
	NETSİS	1									1		1
	TÜRKSA	1										1	1
		57	29	8	6	5	1	3	1	2	1	1	57

Tablo 5'ten görüleceği üzere, meslek mensuplarının eğitimleri aşamasında "Bilgisayarlı Muhasebe" derslerinde gördükleri programlarla kullandıkları programlar arasında yüksek düzeyde paralellik bulunmaktadır. Şöyle ki Eta ile Logo programı eğitimi alanların küçük bir kısmı hariç,

diğer meslek mensupları eğitimlerini aldıkları programı tercih etmektedir. Bu açıdan önlisans ve lisans aşamasında alınan "Bilgisayarlı Muhasebe" dersi ve bu derste görülen programın önemli olduğu ifade edilebilir.

Tablo 6: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Kullandıkları Paket Program Seçimini Etkileyen Faktörler⁴

PROGRAM	Top.	UCUZ OLMASI		KULLANIM KOLAYLIĞI		KALİTELİ SERVİS		MÜŞTERİ TERCİHİ		MUHASEBE BİLGİSİ ÜRETMEDE İSTENİLEN NİTELİKLERE UYGUNLUK		Diğer...	
		FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%
		ETA	110			59	54	19	17	2	2	20	18
ORKA	53	2	4	24	45	13	25	1	2	12	22	1	2
MİKRO	26			12	46	5	19			8	31	1	4
LINK	25	1	4	5	20	7	28			6	24	6	24
DATASOFT	13	1	8	5	38	1	8	1	8	5	38		
LOGO	9			2	22	1	11			5	56	1	11
LUCA	9	1	11	2	22	1	11			5	56		
ODAK	5			2	40	2	40					1	20
OM	4			1	25	1	25			1	25	1	25
NETSİS	3			2	67							1	33
MEGA	2	1	50	1	50								
TÜRKSA	2			1	50					1	50		
LİKOMPRESTO	1									1	100		
TOPLAM	262	6	3	116	44	50	19	4	2	64	24	22	8

Tablo 6'dan görüleceği üzere, meslek mensuplarının program seçimini etkileyen faktörler olarak ilk üç sırayı kullanım kolaylığı (% 44), muhasebe bilgisi üretmede istenilen niteliklere uygunluk (% 24) ve kaliteli servis (% 19) almaktadır. Kullanım düzeyi yüksek ilk beş program açısından bakıldığında ise ortaya çıkan tablo şu şekildedir. Buna göre Eta, Mikro ve Datasoft kullanıcıları açısından program seçimini etkileyen faktörler genel duruma paralel bir şekilde yukarıdaki gibi sıralanırken; Orka kullanıcıları

için kullanım kolaylığı, kaliteli servis ve muhasebe bilgisi üretmede istenilen niteliklere uygunluk; Link kullanıcıları içinse kaliteli servis, muhasebe bilgisi üretmede istenilen niteliklere uygunluk ve kullanım kolaylığı olarak oluşmaktadır. Öteyandan diğer seçeneğini işaretleyen meslek mensuplarınca belirtilen unsurlar olarak; ilk olması, başlangıcın o programla yapılması, staj zamanı kullanılan program olması, kullanım yaygınlığı, muhasebe büroları için yazılmış olması gibi yaklaşımlar dile getirilmiştir.

4 Tablo 6 ve 7'de olduğu bazı tablolarda katılımcı sayısının 188'den fazla olmasının nedeni aynı anda birden fazla seçeneğin işaretlenmesidir.

Tablo 7: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Kullandıkları Paket Programı Tercih Biçimleri

PROGRAM	TOP.	ARKADAŞ TAVSİYESİ		ODA/TÜRMOB ÖNERİSİ		EĞİTİMDE ALINAN DERS ETKİSİ		REKLAM-TANITIM		KİŞİSEL ARAŞTIRMA		DİĞER...	
		FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%
ETA	90	26	29	4	4	2	2	13	14	33	38	12	13
ORKA	33	11	33					2	6	18	55	2	6
MİKRO	21	7	33			1	5			11	52	2	10
LİNK	18	4	22	5	28					9	50		
DATASOFT	9	2	22					2	22	2	22	3	34
LOGO	7	2	29							2	29	3	42
LUCA	6	1	17	4	66			1	17				
ODAK	4	1	25	1	25					2	50		
OM	3	2	67							1	33		
NETSİS	3	1	33							2	67		
MEGA	2	1	50							1	50		
TÜRKSA	1	1	100										
LİKOMPRESTO	1									1	100		
TOPLAM	198	59	30	14	7	3	2	18	9	82	41	22	11

Tablo 7'den görüleceği üzere, meslek mensuplarının ilgili programı tercih biçimini etkileyen faktörler olarak ilk iki sırayı kişisel araştırma (% 41) ve arkadaş tavsiyesi (% 30) almaktadır. Kullanım düzeyi yüksek ilk beş program açısından ise durum şu şekildedir. Buna göre Eta, Orka ve Mikro kullanıcıları için tercih biçimi genel duruma paralellik arzederken; Link kullanıcıları için

kişisel araştırmayı Oda/TÜRMOB tavsiyesi izlemekte; Datasoft kullanıcıları için ise sözkonusu faktörlere yakın diğer seçeneği öne çıkmaktadır. Diğer seçeneğinde belirtilen unsurlar olarak ta ilk onunla başlama ve staj zamanı kullanılan program olması gibi yaklaşımlar dile getirilmiştir.

Tablo 8: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Paket Programlarında Modül Kullanım Durumu

PROGRAM MODÜLÜ	SÜREKLİ – TÜM MÜŞTERİLER		SÜREKLİ – BELİRLİ MÜŞTERİLER		BAZEN – TÜM MÜŞTERİLER		BAZEN – BELİRLİ MÜŞTERİLER		Hiç		TOPLAM
	FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%	FREKANS	%	
MUHASEBE	173	92	15	8							188
STOK	43	23	30	16	7	4	3	2	105	55	188
CARI	35	19	22	12	2	1	3	2	126	66	188
FATURA	33	18	22	12	2	1	3	2	128	67	188
ÇEK-SENET	11	6	24	13	4	2	2	1	147	78	188
BORDRO	113	60	32	17	5	3		0	38	20	188
İRSALİYE	6	3	11	6	6	3	7	4	158	84	188
İMALAT	5	3	13	7	7	4	8	4	155	82	188
İŞLETME	121	64	26	14	7	4	4	2	30	16	188
DEMİRBAŞ	62	33	23	12	4	2	3	2	96	51	188
KASA	39	21	16	9	4	2	3	2	126	66	188
BANKA	42	22	17	9	3	2	2	1	124	66	188
BÜRO OTOMASYONU	28	15	12	6	3	2	3	2	142	75	188
ENTEGRASYON	24	13	15	8	7	4	3	2	139	73	188

Tablo 8'den görüleceği üzere, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının tamamı muhasebe modülünü kullanmaktadır. Sürekli anlamda en çok kullanılan diğer modüller olarak işletme (% 78), bordro (% 77), demirbaş (% 55) ve stok (% 39) gözükmektedir. İrsaliye, imalat, çek-se-

net, büro otomasyonu ve entegrasyonun ise en az kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Kullanılan muhasebe programı ve modül karşılaştırmasında da ifade edilen duruma paralel seyir izlendiği görülmüştür.

Tablo 9: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Kullandıkları Muhasebe Paket Programlarında Aşağıda Belirtilen Bazı Hususlara Yönelik Memnuniyet Düzeyleri

Durum	Program	Top.	Çok iyi		İyi		Orta		Kötü		Çok kötü	
			Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Teknik Destek	Eta	86	19	22	38	44	16	19	8	9	5	6
Sağlanması	Orka	30	19	63	11	37						
Durumu	Mikro	21	8	38	3	14	8	38	2	10		
	Link	16	5	31	4	25	6	38			1	6
	Datasoft	9	8	89			1	11				
	Diğer (8 prog)	26	7	27	8	30	6	23	3	12	2	8
	Toplam	188	66	35	64	34	37	20	13	7	8	4
	Eğitim Desteği	Eta	86	9	10	34	40	25	29	11	13	7
Sağlanması	Orka	30	14	47	12	40	3	10	1	3		
Durumu	Mikro	21	3	14	6	29	7	33	4	19	1	5
	Link	16	2	13	5	30	6	38	1	6	2	13
	Datasoft	9	3	33	4	45	2	22				
	Diğer (8 prog)	26	3	12	12	46	5	19	3	12	3	12
	Toplam	188	34	18	73	38	48	26	20	11	13	7
	Yeniliklerden	Eta	86	14	16	44	51	18	21	5	6	5
Haberdar	Orka	30	18	60	8	27	4	13				
Durumu	Edilme	Mikro	21	6	29	5	23	4	19	6	29	
	Link	16	1	6	7	44	5	31	3	19		
	Datasoft	9	3	33	4	45	2	22				
	Diğer (8 prog)	26	3	12	15	57	3	12	3	12	2	7
	Toplam	188	45	24	83	44	36	19	17	9	7	4
	Modüler	Eta	86	17	20	41	47	17	20	4	5	7
Bazda En Kısa	Orka	30	17	57	9	30	4	13				
Zamanda	Mikro	21	6	29	7	32	6	29	2	10		
Yeniliklere	Link	16	1	6	8	49	3	19	2	13	2	13
Adaptasyon	Datasoft	9	5	56	2	22	2	22				0
Sağlanması	Diğer (8 prog)	26	3	12	14	54	4	15	4	15	1	4
Durumu	Toplam	188	49	26	81	44	36	19	12	6	10	5

Gereksinimleri	Eta	86	13	15	42	49	18	21	7	8	6	7
Karşılama	Orka	30	15	50	12	40	3	10				
Durumu	Mikro	21	4	19	8	38	8	38	1	5		
	Link	16	1	6	9	56	6	38				
	Datasoft	9	5	56	3	33	1	11				
	Diğer (8 prog)	26	5	19	12	46	5	19	2	8	2	8
	Toplam	188	43	23	86	46	41	22	10	5	8	4
WEB Üzerinden Yönlendirme ve Yardımcı Olma Durumu	Eta	86	13	15	29	34	24	28	11	13	9	10
	Orka	30	17	57	8	26	5	17				
	Mikro	21	7	33	5	23	6	29	1	5	2	10
	Link	16	1	6	7	44	4	25	3	19	1	6
	Datasoft	9	3	33	5	56	1	11				
	Diğer (8 prog)	26	4	15	11	42	5	19	3	12	3	12
	Toplam	188	45	24	65	34	45	24	18	10	15	8
E-Beyanname ve E-Bildirge İçin Altyapı Sağlanması Durumu	Eta	86	18	21	38	44	20	23	5	6	5	6
	Orka	30	21	70	5	17	4	13				
	Mikro	21	9	43	5	23	5	24	1	5	1	5
	Link	16	1	6	10	62	3	19	2	13		
	Datasoft	9	4	44	4	45	1	11				
	Diğer (8 prog)	26	4	15	11	42	9	35	1	4	1	4
Yasal Değişikliklere Karşı Esneklik Durumu	Toplam	188	57	30	73	39	42	22	9	5	7	4
	Eta	86	9	10	47	54	22	26	4	5	4	5
	Orka	30	16	53	11	37	3	10				
	Mikro	21	5	24	8	37	6	29	1	5	1	5
	Link	16	2	13	12	74	2	13				
	Datasoft	9	3	33	5	56	1	11				
	Diğer (8 prog)	26	3	12	13	49	7	27	3	12		
	Toplam	188	38	20	96	51	41	22	8	4	5	3

Tablo 9'dan görüleceği üzere ankete katılan meslek mensuplarının kullanılan paket program ve muhasebe işlemleri çerçevesinde bazı faktörlere yönelik memnuniyet düzeyleri test edilmektedir. Aşırı rakamsal ifadeye girmeden,

'iyi' ve 'çok iyi' durumlarının birlikte ele alınması durumunda her bir faktör açısından, kendi içerisinde oransal olarak, en güçlü program isimleri şu şekilde sıralanabilir. Teknik ve eğitim desteği sağlanması, yeniliklerden haberdar

edilme, modüler bazda en kısa zamanda yeniliklere adaptasyon, gereksinimleri karşılama ve yasal değişikliklere karşı esneklik gibi bütün faktörler açısından genel olarak sıralama; Orka, Datasoft, Eta, Link ve Mikro şeklinde gerçekleşmektedir. Ancak web üzerinden yönlendirme ve yardımcı olma durumu ile e-beyanname ve e-bildirge için altyapı sağlanması durumları açısından ise yakın düzeyde olmakla birlikte Datasoft, Orka şeklinde ilk iki sıra yer değiştirmektedir.

Tablo 10'dan görüleceği üzere, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının paket program-

lar aracılığıyla muhasebe işlemleri çerçevesinde her bir işlemi gerçekleştirebilme düzeyi yer almaktadır. Meslek mensuplarının tamamı sahip oldukları programlar aracılığıyla defterlerin tutulmasını gerçekleştirmektedirler. Bunun ardından mali tablolar ile beyanname ve bildirgelerin düzenlenmesi yüksek oranda ilgili programlar aracılığıyla gerçekleşirken; işletme plan ve stratejilerinin belirlenmesi, mali analiz ve danışmanlık açısından ise paket programlardan düşük düzeylerde yararlanıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum bütün programlar açısından benzerlik arzettiği için açıklamada ayrıntıya gidilmemiştir.

Tablo 10: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Kullandıkları Muhasebe Paket Programlarında Aşağıda Belirtilen Bazı Hususları Yapabilme Durumları

Program	Top.	Defterlerin Tutulması		Mali Tabloların Düzenlenmesi		Beyanname ve Bildirgelerin Düzenlenmesi		Danışmanlık		Mali Analiz		İşletme Plan ve Stratejilerinin Belirlenmesi	
		Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Eta	86	86	100	78	91	75	87	7	8	3	3	5	6
Orka	30	30	100	25	83	25	83	5	17	5	17	5	17
Mikro	21	21	100	17	81	18	86	2	10	2	10	2	10
Link	16	16	100	13	81	10	63	1	6	2	13		
Datasoft	9	9	100	9	100	8	89	1	11	1	11	2	22
Diğer (8 prog)	26	26	100	17	65	12	46	5	19	6	23	5	19
Toplam	188	188	100	159	85	148	79	21	11	19	10	19	10

Tablo 11: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Kullandıkları Muhasebe Paket Programlarında Kullanım, Servis ve Güvenliğe İlişkin Sorun Olup Olmadığı Durumu

Program	Top.	Kullanım Sorunu				Servis Sorunu				Güvenlik Sorunu			
		Evet	%	Hayır	%	Evet	%	Hayır	%	Evet	%	Hayır	%
Eta	86	20	23	66	77	26	30	60	70	7	8	79	92
Orka	30	4	13	26	87	2	7	28	93	3	10	27	90
Mikro	21	6	29	15	71	8	38	13	62	2	10	19	90
Link	16	4	25	12	75	5	31	11	69	4	25	12	75
Datasoft	9	1	11	8	89			9	100			9	100
Logo	7	4	57	3	43	3	43	4	57	1	14	6	86
Luca	5	2	40	3	60	1	20	4	80	2	40	3	60
Odak	4	1	25	3	75	1	25	3	75	1	25	3	75
Om	3	2	67	1	33	2	67	1	33	2	67	1	33
Netsis	3	1	33	2	67	1	33	2	67			3	100
Mega	2			2	100			2	100			2	100
Türksa	1			1	100			1	100			1	100
Likompresto	1			1	100			1	100			1	100
Toplam	188	45	24	143	76	49	26	139	74	22	12	166	88

Tablo 11'den görüleceği üzere, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının kullandıkları paket programlar açısından karşılaşılabilecek kullanım, servis ve güvenliğe yönelik sorun olup olmadığı sorgulanmaktadır. Bütün programlar açısından genel manada sorun varlığı, servis (% 26), kullanım (% 24) ve güvenlik (% 12) şeklinde ortaya çıkmaktadır. Her bir faktör açısından sorunlarla karşılaşmanın düşük düzeyde olduğu belirtilebilir. Meslek mensupları tarafından tercih düzeyi yüksek ilk beş program açıs-

sından bakıldığında ise, kullanım bağlamında Mikro, Link, Eta, Orka ve Datasoft; servis açısından Mikro, Link, Eta ve Orka; güvenlik açısından ise Link, Mikro, Orka ve Eta sıralması sorunlarla karşılaşma açısından sıralanmaktadır. Öteyandan ankete katılan meslek mensuplarının ilk beş programın dışındaki kullanıcılarda ise kullanım, servis ve güvenliğe ilişkin sorunların varlığı oransal bazda ortalamalarının üzerinde gerçekleşmiştir.

Tablo 12: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Kullandıkları Muhasebe Paket Programlarında Kullanım ve Servise Yönelik Sorunların Dağılımı

Program	Program Karmaşıklığı		Eğitim Yetersizliği		Sistem Kilitlenmesi		Programın Yavaş Çalışması		Satış Sonrası Hizmet Yetersizliği		Serviste Eleman Eksikliği		Yeni Versiyonlara Uyumda Sorun		Toplam	%
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%		
Eta	5	7	16	23	3	4	8	11	13	18	16	23	10	14	71	100
Orka							2	33	1	17			3	50	6	100
Mikro					1	8			5	42	1	8	5	42	12	100
Link			3	25	2	17	1	8	1	8	2	17	3	25	12	100
Datasoft			1	100											1	100
Logo	1	6	3	16	4	24	4	24	1	6	2	12	2	12	17	100
Luca			1	20	1	20	1	20	1	20	1	20			5	100
Odak					1	100									1	100
Om			2	33					1	17	1	17	2	33	6	100
Netsis			1	25					2	50	1	25			4	100
Toplam	6	4	27	20	12	9	16	12	25	19	24	17	25	19	135	100

Tablo 12'den görüleceği üzere, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının kullandıkları paket programlar açısından kullanım ve servis sorununa yönelik karşılaşılabilen sorun türleri listelenmektedir. Her ne kadar kullanım ve servise yönelik sorun düzeyi düşük olsa da (Tablo 11); eğitim yetersizliği(% 20), yeni versiyonlara uyumda yaşanan sorun(% 19), satış sonrası

hizmet yetersizliği(% 19), serviste eleman eksikliği(% 17), programın yavaş çalışması(% 12), sistem kilitlenmesi(% 9) ve program karmaşıklığı (% 4) karşılaşılan sorunlar olarak sıralanmaktadır. Öteyandan güvenlik açısından ise, verilerin saklanması, virüs, veri kaybetme ve fiş silinmesi karşılaşılan sorunlar olarak ifade edilmiştir.

Tablo 13: Meslek Mensuplarının Maliye Bakanlığı'na Hazırlanan "1 Sıra Nr'lı Bilgisayarlı Muhasebe Programları Standartları Genel Tebliğ Taslağı" Hakkında Bilgi Sahipliği ile Kullandıkları Programların Tebliğe Uyum Durumu

Program	Taslak Tebliğ Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu					Kullanılan Paket Programın Tebliğdeki Şartlara Uyum Durumu						
	Evet	%	Hayır	%	Top.	Evet	%	Hayır	%	Kısmen	%	Top.
Eta	52	60	34	40	86	20	38	12	24	20	38	52
Orka	23	77	7	23	30	15	65	1	4	7	31	23
Mikro	14	67	7	33	21	8	58	3	21	3	21	14
Link	9	56	7	44	16	5	56	1	11	3	33	9
Datasoft	7	78	2	22	9	2	29	1	14	4	57	7
Logo	3	43	4	57	7	3	100				0	3
Luca	5	100			5	2	40			3	60	5
Odak	1	25	3	75	4	1	100					1
Om	2	67	1	33	3	2	100					2
Netsis	2	67	1	33	3	2	100					2
Mega	1	50	1	50	2					1	100	1
Türksa	1	100			1	1	100					1
Likompresto			1	100	1							
Toplam	120	64	68	36	188	61	51	18	15	41	34	120

Tablo 13'ten görüleceği üzere, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının Maliye Bakanlığı'na hazırlanan "1 sıra nr'lı Bilgisayarlı Muhasebe Programları Standartları Genel Tebliğ Taslağı" hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları ile kullandıkları muhasebe paket programlarının taslak tebliğe uyum durumu sorgulanmaktadır. Genel olarak meslek mensuplarının % 64'ü taslak tebliğ hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmektedir. Bilgi sahibi olan meslek mensuplarının % 51'i kullandıkları programın taslak teb-

liğin de belirtilen şartlara uyum sağladığını ifade etmektedir. Öteyandan kullanım düzeyi ilk beş program açısından bakıldığında ise bilgi sahipliği açısından sıralama; Datasoft, Orka, Mikro, Eta ve Link şeklinde, taslak tebliğe uyum için evet diyenler içerisinde ise sıralama; Orka, Mikro, Link Eta ve Datasoft şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu durum literatürde taslak Tebliğe yönelik eleştiriler bağlamında çelişki oluşturduğu ifade edilebilir.

Tablo 14: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Bürolarında Çalışan Toplam ve Üniversite (lisans) Mezunu Çalışan Sayısı

İl	Unvan	Çalışan	1 Kişi		2 Kişi		3 Kişi		4 Kişi		5 Kişi		6 Kişi		8 Kişi		Top.	%	
			Frek.	%	Frek.	%	Frek.	%	Frek.	%	Frek.	%	Frek.	%	Frek.	%			
Trabzon	SM	Toplam	12	43	8	29	4	14	2	7	2	7						28	100
		Üniv. Mezunu	9	65	3	21	2	14										14	100
	SMMM	Toplam	7	23	8	27	7	23	5	17	3	10						30	100
		Üniv. Mezunu	9	47	4	21	4	21	2	11								19	100
Ordu	SM	Toplam	4	22	10	56	4	22										18	100
		Üniv. Mezunu	10	83	2	17												12	100
	SMMM	Toplam	2	9	12	52	6	26	1	4	2	9						23	100
		Üniv. Mezunu	8	53	6	40	1	7										15	100
Rize	SM	Toplam	3	15	5	25	4	20	3	15	4	20	1	5				20	100
		Üniv. Mezunu	6	40	3	20	3	20	2	13	1	7						15	100
	SMMM	Toplam	2	12	9	52			3	18	1	6	2	12				17	100
		Üniv. Mezunu	8	50	5	31	1	6	2	13								16	100
Giresun	SM	Toplam			2	40	2	40					1	20				5	100
		Üniv. Mezunu			3	100												3	100
	SMMM	Toplam	4	45	1	11	3	33	1	11								9	100
		Üniv. Mezunu	6	100		0												6	100
Gümüşhane	SM	Toplam	4	33	5	42	3	25										12	100
		Üniv. Mezunu	1	100		0												1	100
	SMMM	Toplam			3	50	2	33							1	17		6	100
		Üniv. Mezunu	4	100		0												4	100
Artvin	SM	Toplam	2	50	2	50												4	100
		Üniv. Mezunu	1	100		0												1	100
	SMMM	Toplam			2	67			1	33								3	100
		Üniv. Mezunu	1	50	1	50												2	100
Top. Büro Sayısı	Toplam Çalışan	40	23	67	38	35	20	16	9	12	7	4	2	1	1		175	100	
	Üniv. Mezunu	63	58	27	25	11	10	6	6	1	1	0	0	0	0		108	100	

Tablo 14'ten görüleceği üzere, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının bürolarında çalışan toplam ve üniversite (lisans) mezunu kişi sayısı sorgulanmaktadır. Toplam çalışanlar açısından bakıldığında, genel olarak, yanında bir kişi çalışan meslek mensubu oranı % 23; iki kişi çalışan oranı % 38, üç kişi çalışan oranı % 20

olarak ortaya çıkmıştır. Üniversite (lisans) mezunu çalışanlar açısından bakıldığında ise yanında bir üniversite mezunu çalışan meslek mensubu oranı % 58; iki üniversite mezunu çalışan oranı % 25 ve üç üniversite mezunu çalışan oranı % 10 olarak görülmektedir. Öteyandan çalışan sayısı açısından ankete katılan muhasebe

meslek mensuplarının tamamının yanında toplam 614 kişinin çalıştığı; bunların 179'unun (% 29) üniversite (lisans) mezunu olduğu anket formlarından elde edilmiştir. Bu çerçevede, her bir muhasebe meslek mensubunun yanında ortalama üç kişinin istihdam edildiği; bunun birinin üniversite mezunu olduğu ifade edilebilir. Öteyandan il bazında üniversite mezunu çalışan sayısı açısından bakıldığında ise sıralama Rize (63 kişi), Trabzon(58 kişi), Ordu(37 kişi), Giresun(12 kişi), Gümüşhane(5 kişi) ve Artvin(4 kişi) şeklindedir.

Tablo 15'ten görüleceği üzere, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının bürolarında çalışan üniversite mezunu (lisans) kişilerin, işe başladıkları dönemde, bilgisayar kullanımı ile muhasebe paket programı kullanımı bilgi düzeyleri hakkındaki düşünceleri sorgulanmaktadır. Genel olarak bakıldığında; ilk dönemlerinde üniversite mezunu çalışanların bilgisayar kullanımı bilgi düzeylerinin (% 83, çok iyi + iyi); muhasebe paket programı kullanımı bilgi düzeyine (% 73) oranla az da olsa iyi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 15: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Bürolarında Çalışan Üniversite (lisans) Mezunlarının Bilgisayar ve Muhasebe Paket Programı Kullanımı Bilgi Düzeyine İlişkin Düşünceleri

Bilgi Türü	Unvan	Çok İyi		İyi		Orta		Kötü		Çok Kötü		Toplam	
		Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Bilgisayar Kullanımı	SM	17	37	24	52	4	9	1	2		0	46	100
	SMMM	25	40	23	37	6	10	6	10	2	3	62	100
	Toplam	42	39	47	44	10	9	7	6	2	2	108	100
Muhasebe Paket Programı Kullanımı	SM	19	41	18	39	3	7	4	9	2	4	46	100
	SMMM	22	35	20	32	7	11	8	14	5	8	62	100
	Toplam	41	38	38	35	10	9	12	12	7	6	108	100

Tablo 16: Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Paket Programları Aracılığıyla Ürettikleri Bilgiler İle İlgili Aşağıdaki Bazı Yargılar Hakkındaki Düşünceleri

Üretilen bilgiler;	Program	Top.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
			Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Top. Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum	Eta	86	59	69	15	17	12	14
	Orka	30	26	87	4	13		0
	Mikro	21	17	81	4	19		0
	Link	16	14	88	2	12		0
	Datasoft	9	7	78	2	22		0
	Diğer (8 prog)	26	18	69	4	16	4	15
	Toplam	188	141	75	31	16	16	9
İşletme sahip ve yöneticilerinin kararlarını etkilemektedir.	Eta	86	21	24	28	33	37	43
	Orka	30	15	50	10	33	5	17
	Mikro	21	8	38	6	29	7	33
	Link	16	6	38	7	43	3	19
	Datasoft	9	2	22	5	56	2	22
	Diğer (8 prog)	26	13	50	7	27	6	23
	Toplam	188	65	35	63	33	60	32
Ekonomide "kamuyu aydınlatma" anlamında yeterlidir.	Eta	86	33	38	36	42	17	20
	Orka	30	15	50	12	40	3	10
	Mikro	21	12	57	4	19	5	24
	Link	16	8	50	7	44	1	6
	Datasoft	9	3	33	5	56	1	11
	Diğer (8 prog)	26	13	50	10	38	3	12
	Toplam	188	84	45	74	39	30	16
Vergi borcunu tam ve doğru hesaplayabilmektedir.	Eta	86	55	64	22	26	9	10
	Orka	30	17	57	9	30	4	13
	Mikro	21	14	67	3	14	4	19
	Link	16	9	56	4	25	3	19
	Datasoft	9	5	56	4	44		0
	Diğer (8 prog)	26	14	54	8	31	4	15
	Toplam	188	114	61	50	26	24	13

Mali tabloların esnek, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir ve yorumlanabilir olmasını sağlayabilmektedir.	Eta	86	59	69	18	21	9	10
	Orka	30	21	70	8	27	1	3
	Mikro	21	19	90	1	5	1	5
	Link	16	12	75	3	19	1	6
	Datasoft	9	4	44	4	45	1	11
	Diğer (8 prog)	26	14	54	7	27	5	19
	Toplam	188	129	69	41	21	18	10
Muhasebe bilgilerinin önemlilik ve öncelik esaslarına uygun sunumunu sağlayabilmektedir.	Eta	86	60	70	19	22	7	8
	Orka	30	21	70	7	23	2	7
	Mikro	21	17	80	2	10	2	10
	Link	16	13	81	3	19		0
	Datasoft	9	4	44	4	44	1	12
	Diğer (8 prog)	26	16	62	5	19	5	19
	Toplam	188	131	70	40	21	17	9

Tablo 16'dan görüleceği üzere, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının kullanılan muhasebe paket programı ile muhasebe bilgi sistemi aracılığıyla üretilen bilgiler çerçevesinde bazı faktörlere ilişkin düşünceleri elde edilmeye çalışılmaktadır. Meslek mensupları, paket programlar aracılığıyla üretilen bilgilerin işletme sahip ve yöneticilerinin ihtiyaçlarını karşıladığını, ancak kararlarını etkilemediğini düşünmektedirler. Sözkonusu bilgilerin ekonomide "kamuyu aydınlatma" anlamında yeterli olduğuna katılanların oranı % 45 olurken, vergi borcunun tam ve doğru hesaplanabildiğine katılanların oranı % 61 olarak gerçekleşmiştir. Kullanılan programlar aracılığıyla mali tabloların esnek, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir ve yorumlanabilir olmasının sağlandığına katılanların oranı % 69; muhasebe bilgilerinin önemlilik ve öncelik esaslarına uygun sunumunun sağlandığına katılanların oranı ise % 70 olarak gerçekleşmiştir. Öteyandan program türü açısından bakıldığında da her bir faktör açısından kısmi istisnalarla birlikte genel olarak paralel durumun ortaya çıktığı görülmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Bilindiği üzere küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin muhasebe işlemleri, büyük oranda, kendilerine 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile yetki verilmiş muhasebe meslek mensupları (SM – SMMM) büroları aracılığıyla yerine getirilmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının tamamı gelinen noktada bilgi teknolojisi araçlarından yararlanmak suretiyle muhasebe hizmetlerini yerine getirmektedirler. Muhasebe meslek mensupları açısından sözkonusu teknolojik araçların esasını bilgisayar ve bilgisayar ortamında kullanılan muhasebe paket programları oluşturmaktadır. Muhasebe paket programı, işletme bilgilerinin tekdüzen hesap planı aracılığıyla muhasebe fişlerine kaydedilmesini sağlayan ve kaydı takiben sınıflama, raporlama ve analiz kapsamında meslek mensubuna kolaylıklar sunan programları ifade etmektedir. Başlangıçta fazla karmaşık olmayan ve muhasebe modülüyle sınırlı tutulan paket programlar, finansman, bütçeleme, üre-

tim, maliyet muhasebesi vb. modülleri de kapsayacak şekilde yapısını genişletmektedir.

Muhasebe, teknolojik gelişim, paket program ve muhasebe büroları çerçevesinde ele alınan bu çalışma, Doğu Karadeniz Bölgesinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarına yönelik; meslek mensuplarının faaliyetlerinde kullandıkları muhasebe paket programları, programlar aracılığıyla gerçekleştirilebilen işlemler, programlara yönelik memnuniyet düzeyi ve karşılaşılan sorunlar gibi bir kısım durumların ortaya konmasını amaçlayan ankete dayalı bir araştırmayı oluşturmaktadır. Araştırma Doğu Karadeniz Bölgesindeki Trabzon, Ordu, Rize, Giresun, Gümüşhane ve Artvin illerinde faaliyette bulunan 188 muhasebe meslek mensubu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar genel hatlarıyla aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Araştırmaya katılan 188 muhasebe meslek mensubunun genel özellikleri, % 52 SM, % 48 SMMM; % 89 bay, % 11 bayan; % 72 lisans ve üstü mezunu olarak gerçekleşmiştir.
- Araştırmaya katılan meslek mensuplarının toplam 13 farklı muhasebe paket programı kullandıkları, ilk beş sıranın ise Eta, Orka, Mikro, Link ve Datasoft şeklinde gerçekleştiği görülmüştür.
- Araştırmaya katılan meslek mensuplarının üçte biri eğitimlerinin herhangi bir aşamasında "Bilgisayarlı Muhasebe" ve benzeri isimle bir ders almış; derste görülen paket program türünün ilk iki sırasını Eta ve Orka oluşturmuştur. Ayrıca meslek mensuplarından eğitim aşamasında ders alanların kullandıkları paket programla derste gördüklerinin yüksek oranda aynı olduğu görülmüştür.
- Meslek mensuplarının program seçimini etkileyen faktörlerin ilk sırasını kullanım kolaylığı; program tercih biçimini ise kişisel araştırma oluşturmuştur.
- Meslek mensuplarının programlar aracılığıyla kullandıkları modüllerin düzeyi ise muhasebe, işletme, bordro, demirbaş ve stok sırala-

ması ile gerçekleşmiştir. İrsaliye, imalat, çeksenet, büro otomasyonu ve entegrasyonu modüllerinin ise en az kullanıldığı görülmüştür.

- Kullanılan paket program bazında teknik ve eğitim desteği sağlanması, yeniliklerden haberdar edilme, modüler bazda en kısa zamanda yeniliklere adaptasyon, gereksinimleri karşılama ve yasal değişikliklere karşı esneklik gibi bütün faktörler açısından genel olarak sıralama; Orka, Datasoft, Eta, Link ve Mikro şeklinde; web üzerinden yönlendirme ve yardımcı olma durumu ile e-beyanname ve e-bildirge için altyapı sağlanması durumları açısından ise yakın düzeyde olmakla birlikte Datasoft, Orka, Eta, Link ve Mikro şeklinde sıralama oluşmaktadır.
- Meslek mensuplarının kullandıkları paket program aracılığıyla, defterlerin tutulmasını tam, mali tablolar ile beyanname ve bildirgelerin düzenlenmesini ise yüksek oranda gerçekleştirirken; işletme plan ve stratejilerinin belirlenmesi, mali analiz ve danışmanlık açısından ise paket programlardan düşük düzeylerde yararlandıkları ortaya çıkmaktadır.
- Meslek mensuplarının genel olarak servis, kullanım ve güvenliğe ilişkin sorunlar yaşamadıkları; düşük düzeyde de olsa kullanıma ilişkin eğitim yetersizliği, servise ilişkin servise eleman eksikliği ve güvenliğe ilişkin virüs ve veri kaybı sorun türleri olarak ifade edilmiştir.
- Meslek mensuplarının yanında ortalama üç kişinin istihdam edildiği; bunun birinin üniversite mezunu olduğu, (ankete katılan meslek mensuplarının yanında toplam 614 kişinin çalıştığı, bunların 179'unun üniversite -lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir.) üniversite mezunlarının çalışmaya başladıkları dönemde bilgisayar kullanımı bilgi düzeylerinin muhasebe paket programı kullanımı bilgi düzeyine nazaran daha iyi olduğu tespit edilmiştir.
- Meslek mensupları, paket programlar aracılığıyla üretilen muhasebe bilgilerinin işletme sahip ve yöneticilerinin ihtiyaçlarını karşıladığını, ancak kararlarını etkilemediğini düşünmektedirler.

KAYNAKÇA

BEKÇİ İsmail, TİTİZ İsmet, ÖMÜRBEK Nuri : “Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Bilgisayarlı Muhasebe Dersine Bakış Açıklarına İlişkin Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi(MUFAD)**, Sayı: 29 (Ocak 2006), ss.166-175.

DURMUŞ A. Hayri, ARAT Mehmet Emin : İşletmelerde Muhasebe Örgütlenmesi, Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayınları No. 528/762, İstanbul, 2004.

GÖKTAN, Erkut : “Elektronik Bilgi İşlem Sistemlerindeki Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi”, **Türkiye V. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu** (1-3 Haziran 1983, Bayramoğlu), ss.282-317.

HYVONEN, Timo : “Management Accounting and Information Systems: ERP versus BoB”, **European Accounting Revives**, Vol. 12, Nr: 1 (2003), ss.155-173.

KARAKAYA, Mevlüt : Muhasebe Bilgi Sistemi ve Bilgi Teknolojisi, Ankara, 1994.

MUGAN Şimga, AKMAN Nazlı : “Bilgi sistemleri, Teknolojileri ve Muhasebe Uygulamalarına ve Eğitimine Etkileri”, **Türkiye XIX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu** (18-20 Mayıs 2000, Antalya), ss.101-124.

ÖNAL Servet, ERASLAN Süleyman, KENDİRLİ Selçuk : “Muhasebede Bilgisayar Kullanımı ve Bilgisayar Yazılımlarının Analizine İlişkin Kahramanmaraş'ta Yapılan Bir Araştırma”, **MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Sayı: 3 (Eylül 1999), ss. 95-110.

PEKDEMİR, Işıl “Profesyonel Muhasebecilikte Meslek Öncesi Staj Uygulaması: Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı: 2, (Ekim 2000), ss.43-63.

PEKDEMİR Recep, ÖNAL Mete. M. : “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine Etkileri”, **Yönetim**, Sayı: 34 (Ekim 1999), ss. 7-14

SEVİM, Şerafettin

ÇETİNOĞLU Tansel, KURNAZ Niyazi : “Muhasebe Bilgi Sistemlerine Bilgi Teknolojileri Hizmet Desteği Sağlayan Bilgisayar Firmalarının Hizmet Kalitesinin Ölçülmesi Üzerine Ampirik Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi(MUFAD)**, Sayı: 32 (Ekim 2006), ss.72-84.

USLU, Selçuk : “Elektronik Bilgi İşlem Sistemlerine Yönelik Muhasebe Eğitiminde Alternatif Yaklaşımlar” **Türkiye V. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu** (1-3 Haziran 1983, Bayramoğlu), ss.318-345.

<http://www.gelirler.gov.tr>.

<http://www.orka.com.tr>

<http://www.turmob.org.tr>

1 sıra nr'lı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, 26.12.1992 – 21477 Mük. R.G.